

Päätös Sotkamon ja Hyrynsalmen reittien kalataloudellisesta tarkkailusta vuosille 2022-2026

Asian vireille tulo

Fortum Power and Heat Oy on lähettänyt 3.2.2022 kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi Hyrynsalmen reitin kalataloudellisen tarkkailun toteuttamissuunnitelman.

Toimintoja koskeva lupapäätös

Velvoite perustuu Pohjois-Suomen vesiylioikeuden päätöksiin nro 187/1994 sekä 188/1994.

Asianosaisten kuuleminen

Tarkkailusuunnitelma on kuulutettu erillisenä asiakirjana ennen tämän päätöksen ratkaisua. Tarkkailusuunnitelma oli nähtävillä Lapin ELY-keskuksen internetsivuilla, Kuhmon kaupungin sekä Hyrynsalmen, Sotkamon, Ristijärven- ja Suomussalmen kuntien internetsivuilla.

Lapin ELY-keskus pyysi suunnitelmasta lausuntoa Oulujärven, Emäjoen, Kuhmon, Suomussalmen sekä Sotkamon kalatalousalueilta. Lausuntopyyntö välitettiin Kainuun kalatalouskeskuksen kautta myös alueen osakaskunnille. Lausunnon antoivat Metsähallitus sekä Kytömäen osakaskunta.

Fortum Power and Heat Oy on antanut vastineen annettujen lausuntojen pohjalta.

Kytömäen osakaskunnan lausunto

Elyn ilmoitus Hyrynsalmen kunnan ilmoitustaulu.

Omistamme vesialueita 105-402-876-8 Hyrynsalmen Kytömäen kylässä. Toinen vesistö alkaa Lietejoesta (ei omista) jatkuen Syväjokena, sitten Lauttajokena Lauttajärveen.

Toinen vesistö Heinijoki (Haapolan ei ole Järjestänyt). Joki muuttaa nimeään useasti (10 kertaa) päätyen Latvajokena Latvajärveen. Lisäksi Metsähallituksella on vesialueita osan matkalla. Ilmoituksen kartan mukaan Kytömäen vesialueet kuuluvat tarkkailun piiriin.

8.6.2022

LAPELY/4702/2021

Varmaan edun valvonta on jäänyt tekemättä Emäjoen länsipuolella, kun velvoite tarkkailua on suunnittelu tai päätetty.

On pitkään ihmettely osakunnassa miksi me emme me saa korvauksia Emäjoen haitta korvauksia, vaikka vesistöt itäpuolella saavat korvauksia kauas Emäjoesta. Todennäköisesti ei tehdä tarkkailua sinne mihin ei tule korvauksia. Tai kun ei ole tarkkailua niin ei korvauksia.

Esitämme tarkkailua myös meidän alueellemme, ja myös korvauksia.

Vaihtoehtoja voi olla monia. Esimerkkinä voisi olla sähkökalastus Lauttajoen Eksyttävänkoski ja Honkakoski Raatejärven ja Honkajärven välissä.

Olemme valmiit keskustelemaan vaihtoehtoisista tavoista ja paikoista.

Toivomme että tämä tarkkailun epäkohta korjataan, kartan mukaiseen laajuuteen.

Metsähallituksen lausunto

Metsähallituksen asema lausunnon antajana

Metsähallitus toimii valtion vesien kalastusoikeuden haltijana ja hoitaa hallinnassaan olevien vesien kalastuksen järjestämisen Kalastuslain 379/2015 mukaisesti. Metsähallituksen hallinnassa on merkittäviä vesialueita Sotkamon ja Hyrynsalmen reitillä. Kalatalousalueittain valtion vesialueomistukset jakaantuvat kohdealueella seuraavasti: Oulujärvi 40 153 ha, Emäjoki 4 840 ha, Suomussalmi 25 773 ha, Sotkamo 1 613 ha ja Kuhmo 25 634 hehtaaria.

Lausuntopyynnön kohdentaminen

Lapin Ely-keskuksen lausuntopyyntö on kohdennettu saatekirjeen 8.2.2022 mukaan ainoastaan Kuhmon, Sotkamon, Suomussalmen, Emäjoen ja Oulujärven kalatalousalueille. Metsähallituksen näkemyksen mukaan velvoitekokonaisuutta koskevat lausuntopyynnot tulisi kalatalousalueiden lisäksi lähtökohtaisesti toimittaa myös säännöstelyn haitankärsijätahoille, siis vesialueen omistajille ja kalastusoikeuden haltijoille. Valtion vesien osalta pyydämme jatkossa toimittamaan lausuntopyynnot Metsähallituksen kirjaamoon kirjaamo@metsa.fi

4.2. Kalastustiedustelu

Valtion vesillä tapahtuvasta kalastuksesta luvanmyyntitiedot on saatavissa Metsähallitukselta. Tietoja käsitellään yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukaisesti. Tietojen luovuttaminen vaatii kirjallisen tietojenluovutuspyynnön. Pynnön voi lähettää Metsähallituksen kirjaamoon.

Kuhakannan luontaisen lisääntymisen merkityksen ja istutusten tuottavuuden selvittäminen

Tarkkailuohjelmassa on kalakantanäytteiden osalta huomioitu kuhakannan kasvun ja saaliin ikäluokkarakenteen selvittäminen. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tarkkailualueella olisi perusteltua arvioida myös kuhan luontaisen lisääntymisen merkitystä ja istutusten tuottavuutta. Erityisen mielenkiintoista ja tarpeellista kyseinen arviointi olisi niillä suurimmilla järvillä, joihin kohdistuu merkittävää kaupallista kalastusta (Suomussalmen Kiantajärvi ja Vuokkijärvi, sekä Kuhmon Ontojärvi).

Kuha on alueen taloudellisesti merkittävin saalislaji sekä kaupallisessa, että vapaa-ajan kalastuksessa. Kuhan 1-k poikasja istutetaan velvoitteen kalatalousmaksuvaroin merkittäviä määriä vuosittain.

Tutkimusmenetelmänä soveltuva lienee esimerkiksi Oulujärvellä käynnissä oleva, istutuspoikasten alitsariinivärjykseen perustuva menetelmä, jolla voidaan arvioida velvoiteistutusvuosiluokkien osuutta kuhasaaliissa. Myös ennen alkusyksyn kuhan 1-k poikasten istutuksia toteutettavilla poikasnuottauksilla voitaisiin selvittää ainakin se, tapahtuuko luontaista lisääntymistä kyseisessä järvessä lainkaan.

Fortum Power and Heat Oy:n vastine

Metsähallitus on lausunnossaan esittänyt kuhan luontaisen lisääntymisen selvittämistä Suomussalmen Kiantajärven ja Vuokkijärven sekä Kuhmon Ontojärven osalta osana velvoitetarkkailua. Fortum ei näe tätä perusteltuna velvoitetarkkailuun kuuluvana toimenpiteenä. Vuokkijärven ja Ontojärven velvoiteistutukset eivät pidä sisällään lainkaan kuhaistutuksia ja Kiantajärven kuhaistutukset ovat ainoastaan hyvin pieni osa järveen kohdistuvista velvoiteistutuksista. Kuhan luontaisen lisääntymisen merkityksen selvittäminen on varmasti perusteltua, mutta velvoitetarkkailussa tulee Fortumin näkemyksen mukaan kohdennettujen toimenpiteiden osalta keskittyä tarkkailemaan pääasiassa velvoitehoidon piirissä olevien lajien istutustuloksia. Toki tarkkailun yleiset osiot, kalastuskirjanpito ja -tiedustelu tuottavat samalla tietoa myös kuhakannan tilasta.

Kytömäen osakaskunta on esittänyt tarkkailujen ulottamista omistamilleen vesialueille. Ko. alueille ei ole kohdistettu velvoitteita velvoitepäätöksessä, joten myöskään tarkkailutoimenpiteitä ei ole mahdollista kohdistaa alueelle.

Lapin ELY-keskuksen ratkaisu

8.6.2022

LAPELY/4702/2021

Lapin ELY-keskus kalatalousviranomaisena toteaa, että tarkkailuohjelmaa koskeva lausuntopyyntö on välitetty Kainuun kalatalouskeskuksen toimesta myös vesialueen omistajille ja asianosaisia on kuultu riittävässä määrin ennen asian ratkaisemista. Tarkkailuohjelmaesitys on kuulutettu myös yleistiedoksiantona ELY-keskuksen verkkosivuilla ja näin ollen kaikilla asianosaisilla voidaan katsoa olleen mahdollisuus antaa lausuntonsa tarkkailuohjelmaesityksestä.

Lapin ELY-keskus pitää Metsähallituksen esitystä kuhan luontaisen lisääntymisen selvittämisestä perusteltuna toimenpiteenä velvoitetarkkailuun Suomussalmen Kiantajärven osalta, sillä Kiantajärveen istutetaan kuhaa toimenpidevelvoitteena. Ontojärven ja Vuokkijärven osalta kuhaistutuksia toteutetaan ainoastaan kalatalousmaksuvaroin, eikä vastaavaa selvitystä ole näin ollen perusteltua toteuttaa velvoitetarkkailun puitteissa näillä järvillä.

Kalatalousviranomaisena katsoo, että kuhaistutukset ovat olleet Hyrynsalmen reitillä merkittävä osa velvoitehoitoa ja lisääntymisselvitys palvelee tässä mielessä myös takautuvasti velvoitehoidon tuloksellisuuden seuranta. Kuhan luontaista lisääntymistä Suomussalmen Kiantajärvessä koskeva selvitys on kirjattu myös toimenpiteenä Suomussalmen kalatalousalueen laatimaan uuteen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Vastauksena Kytömäen osakaskunnan lausuntoon Lapin ELY-keskus toteaa, ettei tarkkailua ole perusteltua kohdistaa alueille, joille ei ole kohdistettu velvoitteita tai alueille, jotka eivät ole tarkkailuvelvollisen toiminnan vaikutuspiirissä.

Tarkkailuohjelma

Kalataloustarkkailu

Sotkamon ja Hyrynsalmen reittien kalataloudellinen tarkkailu jatkuu pääosiltaan jo pitkään käytössä olleiden menetelmien mukaisesti. Tarkkailun painopiste on kalakantojen hoitotoimenpiteiden tuloksellisuuden seurannassa, johon sisältyvät kalastuskirjanpito, kalastustiedustelut, sekä siian ja taimenen osalta suuntaa antavat laskelmat velvoiteistutusten tuotosta. Nämä tarkkailumuodot antavat välillistä tietoa myös kalakantojen yleisestä rakenteesta. Tarkkailuun on sisällytetty myös kalakantojen seuranta ikä- ja kasvumäärityksineen. Hyrynsalmen reitin järviin laskeviin pienvesiin on istutettu v. 2012 lähtien taimenen pienpoikasta. Virtavesiin toteutettujen taimenistutusten tuloksellisuutta seurataan sähkökoekalastuksin.

Uutena osiona tarkkailuohjelmaan kaudelle 2022-2026 lisätään Sotkamon reitillä kunnostettavan Sapsokosken vuosittainen sähkökoekalastusseuranta. Lisäksi kuhan luontaista lisääntymistä sekä kuhaistutusten tuloksellisuutta Suomussalmen Kiantajärvässä tullaan jatkossa selvittämään merkitsemällä kaikki vuosina 2023, 2024 sekä 2025 toimenpidevelvoitteena istutettavat kuhat alitsariinimerkinnällä.

ELY-keskuksen ratkaisu

Lapin ELY-keskus on tarkastanut esityksen Sotkamon ja Hyrynsalmen reittien kalataloudelliseksi tarkkailuohjelmaksi vuosille 2022–2026 ja hyväksyy siihen sisältyvän kalataloustarkkailun toteutettavaksi esitetyllä tavalla seuraavin muutoksin ja tarkennuksin.

- Tarkkailuohjelmaan lisätään Sapsokoskella toteutettavat sähkökoekalastukset, jotka toteutetaan koekalastusrekisteriin aiemmin tallennetuilla koealoilla tai myöhemmin kunnostuksen jälkeen kahdella parhaaksi soveltuvalla koealalla.
- Sähkökoekalastukset toteutetaan Sapsokoskella vuosittain ja koekalastusten tulokset raportoidaan muun raportoinnin yhteydessä. Tulosten raportoinnissa tulee huomioida alueelle toteutetut istutukset.
- Sähkökalastukset ja tulosten kirjaaminen on toteutettava koekalastusohjeen (RKTL:n työraportteja 21/2014) mukaisesti. Koekalastusten tulokset tulee tallentaa ympäristöhallinnon koekalastusrekisteriin viimeistään kalastusvuoden loppuun mennessä.
- Kuhan kasvua ja saaliin ikäluokkarakennetta selvitetään Suomussalmen Kiantajärveltä, keräämällä 150 kappaletta kalakantanäytteitä vuonna 2024. Näytteet tutkitaan ja raportoidaan tarkkailussa aiemmin sovellettujen menetelmien mukaisesti. Tulosten raportoinnissa tulee huomioida myös tarkkailussa aiemmin kerätty aineisto. Kuhan kalakantanäytteiden tulokset raportoidaan vuoden 2026 raportissa.
- Kaikki Suomussalmen Kiantajärveen velvoiteistutuksina istutettavat kuhat alitsariinimerkitään vuosina 2023, 2024 sekä 2025. Merkittyjen kuhien osuutta kokonaissaaliista tullaan selvittämään seuraavalla tarkkailuohjelmakaudella kerättävistä kuhanäytteistä.
- Rasvaeväleikatut ja rasvaevälliset taimenet tulee jatkossa eritellä toisistaan kalastustiedustelussa, kalastuskirjanpidossa sekä sähkökoekalastuksissa.
- Kirjanpitokalastuksessa pyyntiponnistuksen osalta tavoitellaan vähintään 100 havaintokertaa/osa-alue (Hyvärinen 1990). Uusia kirjanpitokalastajia tulee pyrkiä rekrytoimaan tarpeen vaatiessa.

Perustelut

Esitetty kalataloudellinen tarkkailuohjelma kalatalousviranomaisen esittämällä muutoksilla ja tarkennuksilla huomioituna antaa ennalta arvioiden riittävät tiedot tarkkailuvelvollisen toiminnan sekä velvoitehoidon toimenpiteiden vaikutuksista alueen kalakantoihin ja kalastukseen. Päätöksessä on huomioitu myös kalatalousalueiden laatimat uudet käyttö- ja hoitosuunnitelmaesitykset.

Viitteet

Hyvärinen P. 1990. Yksikkösaaliin vaihtelu ja siihen vaikuttavat tekijät Oulujärvellä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia 9/1990.

Olin, M., Lappalainen, A., Sutela, T., Vehanen, T., Ruuhijärvi, J., Saura, A. & Sairanen, S. 2014. Ohjeet standardinmukaisiin koekalastuksiin. RKTL:n työraportteja 21/2014.

Tarkkailuohjelman voimassaolo

Tämä tarkkailuohjelma on voimassa vuosina 2022–2026.

Tarkkailuvelvollisen on ryhdyttävä hyvissä ajoin ennen tämän tarkkailuohjelman voimassaolon päättymistä uuden ohjelman laadintaan. Uusi tarkkailuohjelma tulee esittää viimeistään 31.10.2026 Lapin ELY-keskusten hyväksyttäväksi.

Sovelletut säännökset

Vesilaki (587/2011) 3 luku 12 §, 11 luku 22 §, 15 luku 1 §.
Hallintolaki (434/2003).

Käsittelymaksu ja sen määräytyminen

Maksu **550 euroa**. Ei arvonlisäverollista myyntiä.

Alueellisten ELY-keskusten maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan maksu tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä on 55 euroa/h. Tämän päätöksen tekemiseen on käytetty yhteensä 10 tuntia työtä, joten maksuksi määräytyy 550 euroa.

Maksu päätöksestä lähetetään Fortum Power and Heat Oy:lle, tarkkailun yhteyshenkilö Katri Hämäläiselle.

Sovelletut oikeusohjeet

Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetussa asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2022 (1259/2021).

Päätöksestä tiedottaminen

Tämä päätös lähetetään kaikille tarkkailuvelvollisille sekä tiedoksi alueen kuntien ympäristöviranomaisille, kalatalousalueille, osakaskunnille ja tarkkailusuunnitelman laatineelle konsultille.

Päätöksestä kuulutetaan Kajaanin sekä Kuhmon kaupungin, Suomussalmen, Hyrynsalmen, Ristijärven Sotkamon kuntien sekä Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla.

Lisätietoja päätöksestä antaa Lapin ELY-keskus, kalastusbiologi Atte Juutinen, puh. 0295 037 002.

Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea oikaisua **Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta** 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus liitteineen on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kirjaamoon (kirjaamo.pohjois@avi.fi). Tarkemmat ohjeet muutoksenhausta ovat päätöksen liitteenä olevassa oikaisuvaatimusosoituksessa. Asian käsittelystä perittävään maksuun haetaan muutosta samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Lapin ELY-keskuksen kalastusbiologi Atte Juutinen ja ratkaissut kalatalouspäällikkö Mika Oraluoma.

Liite

Oikaisuvaatimusosoitus

Tämä asiakirja LAPELY/4702/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/4702/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Oraluoma Mika 08.06.2022 14:03

Esittelijä Juutinen Atte 08.06.2022 14:04